

Definování pojmu „DISKRIMINACE“

AUTOR AKTIVITY

Bev Zemo (pro projekt Facing History and Ourselves, Inc.; www.facinghistory.org)

CÍLE AKTIVITY

Často se pustíme do nějaké diskuse, aniž bychom si uvědomili, že k ní přistupujeme z odlišných perspektiv – tedy že stavíme na zcela jiných předpokladech než druhá strana. Tato aktivita nám pomáhá si vyjasňovat předmět diskuse tak, že jej všichni postupně definujeme a sjednotíme se na společné definici. Aktivita rovněž pomáhá definovat, objasnit a představit si role oběti, násilníka a nezúčastněného diváka a pomáhá nám pochopit, že čas od času každý z nás vystupuje ve všech těchto rolích. V aktivitě nejprve hledáme aspekty, na kterých se ve vztahu k diskutovanému předmětu shodneme, a potom teprve hovoříme o tom, kde se naše názory různí. Tím, že klademe větší důraz na to, co sdílíme, si uvědomujeme důležitost procesu vyjednávání. Tato aktivita buduje důvěru a podporuje otevřenost.

DÉLKA AKTIVITY

cca 30 min

VĚK ŽÁKŮ

13 a více let

POMŮCKY/VYBAVENÍ

- Barevné papíry formátu A3 (jeden arch pro dvojici žáků)
- Prostor, na který můžeme archy zavěsit a pomůcky k jejich zavěšení

Varianta: ve výstavních prostorách, kde nebude prostor na zavěšení papírů A3, lze aktivitu absolvovat ústně.

JEDNOTLIVÉ KROKY

1/ Vyzvěte žáky, aby si v místnosti našli někoho, kdo má stejnou **barvu vlasů** jako oni (1. partner). Dvojice si navzájem sdělí, jak by definovala pojem **diskriminace** a každý člen dvojice se pokusí uvést nějaký příklad ze svého života, kdy byl diskriminován (tj. byl v roli **oběti**). Každá dvojice se domluví na společné definici.

2/ Ve druhém kroku si žáci najdou dalšího partnera (2. partner), tentokrát musí mít stejnou **barvu očí**. Sdělí si definice diskriminace, na kterých se domluvili se svými předchozími partnery. Opět začnou vyjednávat o společné definici. Až dvojice dojde ke shodě v definici, vzájemně si stručně (1–2 minuty) sdělí nějaký zážitek, kdy sami někoho diskriminovali (vystupovali v roli **násilníka**).

3/ Žáci si najdou dalšího partnera, se kterým doposud nepracovali. Tentokrát musejí mít stejnou **velikost ruky**. Partnera si budou hledat tak, že si budou s ostatními poměřovat velikost ruky (tak, že je přiloží k sobě), dokud nenajdou někoho, jehož velikost ruky odpovídá jejich. Opět si sdělí své definice a pokusí se dojít k definici společné. Tuto (závěrečnou) definici následně zapíší na list papíru A3. Až dvojice napíše společnou definici, ještě si vzájemně a stručně (jako v předešlých dvojicích) sdělí nějakou situaci, ve které docházelo k diskriminaci a které se zúčastnili v roli **nezúčastněného diváka**. Pokud žáci nemohou přijít na žádný incident, kterého byli svědky, mohou sdílet nějaký, který viděli v televizi nebo o kterém četli v novinách.

4/ Definici na listu formátu A3 připevní žáci na zeď nebo pověsí na šňůru tak, aby ho ostatní viděli. Ostatní studenti si potom přečtou zapsané definice.

Je důležité, aby tato aktivita byla řádně uzavřena a aby byl vysvětlen její smysl. V závěru by měly být zdůrazněny následující skutečnosti:

- Aktivita začala tím, že žáci měli hledat něco, co je jim společné. Až když toto společné objevili, začali diskutovat o otázkách, kde se mohou jejich názory a pocity různit.
- Aktivita se vyvíjí v tom smyslu, že začíná s vlastností (barva vlasů), která je snadno z dálky viditelná, pak pokračuje dále k bližšímu kontaktu zúčastněných, ale nevzbuzuje pocit ohrožení. Druhý krok vyžaduje pohled z očí do očí (barva očí), třetí už vyžaduje fyzický kontakt (velikost ruky).
- Definice vychází z toho, co žáci znají (nikoliv z toho, co neznají). Aktivita potvrzuje vědomosti žáků a v závěru jim poskytuje uspokojivý pocit, že se spolupodíleli na vytvoření definice. (Vyvěšení definicí vede k dalšímu potvrzení žáků a jejich myšlenek).
- Je velmi důležité si uvědomit, že v této aktivitě nejsou žádné špatné odpovědi. Prakticky všechny odpovědi jsou akceptovatelné a jsou akceptovány. Pokud se některé definice zcela mýjí se zadáním, jsou opraveny samotnými tvůrci v průběhu procesu vyjednávání s ostatními partnery.

Metodika pro pedagogy

Tragické události holocaustu za druhé světové války jsou krutou ukázkou toho, kam až může zajít nesnášenlivost vyvolaná nevráživostí k odlišnosti. Jasně ukazuje, jaké důsledky s sebou nese diskriminace dovedená do těch nejhrůznějších konců. Studenti (návštěvníci výstavy) by si měli být schopni uvědomit na konkrétním historickém příkladu a na příbězích šesti dětí, jak diskriminace začíná a probíhá a kam až může dojít.

Následující text je návrhem, jakým způsobem lze pracovat s výstavou.

Návštěva expozice je strukturována v těchto krocích (je možné volit určité varianty, např. vypustit krok A apod., záleží na časových možnostech a rozhodnutí učitele):

A/ Skupina (třída) pracuje společně

Celková délka cca 30 min

• **Úkol A1**

Definování pojmu diskriminace (viz text Definování pojmu „DISKRIMINACE“)

B/ Skupina (třída) pracuje v šesti skupinách (domovské skupiny)

Celková délka cca 40 min

• **Úkol B1**

Třídu rozdělíme do šesti skupin (klíč k rozdělení třídy záleží na rozhodnutí učitele).

• **Úkol B2**

Každá skupina projde celou výstavou a bude sledovat příběh jednoho dítěte. Během putování výstavou každá skupina společně vyplní pracovní list – tzv. osobní kartu.

C/ Skupina (třída) pracuje v nových šesti skupinách (expertní skupiny)

Celková délka cca 30 min

• **Úkol C1**

Skupiny je nutno sestavit tak, aby v každé byli zástupci všech domovských skupin.

• **Úkol C2**

Zástupci domovských skupin stručně představí přidělené děti a připraví se tak na plnění společného úkolu.

• **Úkol C3**

Každá expertní skupina připraví odpovědi na zadané otázky (viz příložený dokument Otázky). Jednotlivé otázky není nutné společně kontrolovat, postačí, když učitel/učitelé během plnění tohoto úkolu obejdou jednotlivé skupiny, zapojí se do diskuse, doplní možné otázky apod. Vybrané otázky je potom možné otevřít ve společné reflexi.

D/ Skupina (třída) pracuje společně **(možné ještě na výstavě nebo v následující hodině ve škole)**

Celková délka cca 20 min

Každá skupina zodpovídá před ostatními jednu otázku a všichni mají možnost se k jejich názorům vyjádřit (možné odložit do školy jako následnou aktivitu).

Na závěr reflektujeme pobyt na výstavě a dílčí aktivity. Ptáme se žáků/studentů, co je nejvíc zaujalo a proč. Co můžeme dnes dělat, abychom nedopustili další podobné události? (Další otázky je možné vymyslet).

POZNÁMKA

Další metodické návrhy, stejně jako materiály, se kterými můžete při doprovodných aktivitách pracovat, naleznete na webové stránce www.jewishmuseum.cz/neztratitviru.

Osobní karta

Jméno dítěte:

Datum a místo narození:

Život během války (základní faktografické informace):

Jaký vliv měly dějinné události na život „vašeho“ dítěte?

Jaké měl váš hrdina zkušenosti s diskriminací kvůli svému původu? Zažil nějaký konkrétní příklad omezování, násilí apod.?

Jaká informace o vašem hrdinovi vás zaujala nejvíce a proč?

Co byste se ještě chtěli o daném člověku dozvědět? Jaká informace vám chybí?

Představte si, že byste mohli o osudu člověka, jehož jste si vybrali, natočit film – jak byste jej nazvali a proč? Jaký žánr byste zvolili (tragédie, detektivka, thriller, drama, komedie, dokument)? Inspirujte se informacemi, které během putování výstavou získáte.

Pokuste se zodpovědět tyto otázky

Postup nacistů vůči Židům ve třicátých letech 20. století byl pozvolný. Nařízení omezující jejich život přicházela po „malých krůčcích“. Uvedte příklad tří takových „malých kroků“ a pokuste se vysvětlit, v čem byl takovýto postup podle vás nebezpečný.

Která z těchto nařízení, jež omezovala život Židů v Protektorátu Čechy a Morava, považujete vy osobně za nejhorší? Pokuste se zdůvodnit proč.

Lidé určují to, jak bude svět vypadat. Druhá světová válka je toho jasným důkazem. Hitler v čele NSDAP ovládl Německo a šířil nenávist vůči Židům. Jak se lidé mohli nechat takto ovlivnit a dívat se na všechno, co se kolem nich dělo, bez jakéhokoli zásahu? Dokážete pomocí informací získaných na této výstavě na tuto otázku odpovědět?

Ne všichni obyvatelé Německa či Německem okupovaných zemí zůstali vůči holocaustu neteční. Našli jste na této výstavě nějaké příklady lidí, kteří se pokusili tomuto zlu postavit a udělali něco pro záchranu obětí holocaustu?

Mezi obyvateli České republiky je i v současnosti mnoho rasistů. Jaké mají v dnešní době tyto lidé (po tolika zkušenostech) důvody odsuzovat druhé pro odlišnou rasu, náboženství nebo jiný názor? Setkali jste se někdy osobně s rasismem? Jakou roli jste zaujali?

Název výstavy zní *Neztratit víru v člověka...* a jde o citaci z díla spisovatelky Ruth Bondyové. Co je z vašeho hlediska pro schopnost neztratit tuto víru nejdůležitější? Kdybyste mohli tento výrok doplnit, co byste napsali – „abychom neztratili víru v člověka, je nutné...“ Napište ve skupině pět možných konců této věty.